

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного факультету
проф. Діброва А.Д.
15 06 2021 р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол №10 від "14" травня 2021 р.
В.о. завідувача кафедри
доц. В.П. Кульченко

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»
доц. В.О. Яворська

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Економічний факультет

Розробник: д. філос. н., професор С.В. Сторожук

Київ – 2021 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

_____ проф. Діброва А.Д.

“ ____ ” _____ 2021 р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Протокол №10 від “14” травня 2021 р.

В.о. завідувача кафедри

_____ доц. В.П. Культенко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Економічний факультет

Розробник: д. філос. н., професор С.В. Сторожук

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія» передбачає засвоєння основних тенденцій розвитку гуманітарного дискурсу у різних цивілізаційних вимірах та засадних для певного історичного періоду філософських проблем. Їх знання та розуміння формує вміння пояснювати особливості сучасного світогляду, аналізувати основні тенденції розвитку соціуму, вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкуватися в конфліктній ситуації, вміння слухати і вести бесіду, публічно відстоювати позицію, сформовану на основі якісного опрацювання фактичного матеріалу, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, актуальні на сучасному рівні соціокультурного буття. Дисципліна формує здатність діяти соціально відповідально та свідомо у будь-якій конкретній ситуації.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова (за вибором університету)	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	6 год
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год
Самостійна робота	60 год.	108 год
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	4	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни.

Мета: опанування закономірностей та підоснов історичного розвитку суспільного світогляду та образу в ньому людини, ознайомлення студентів з ідеалами, нормами і установками історично сформованих парадигм мислення й особливостями їх прояву у сучасному світогляді;

Завдання: формування навичок раціонально-критичного мислення, завдяки яким людина здатна розставляти пріоритети своїх життєвих запитів за певною шкалою цінностей, встановлювати принципи відношення до дійсності, до своєї справи, до інших людей і до самої себе.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: закономірності та підоснови історичного розвитку багатоманітних аспектів суспільного світогляду та образу людини в різних соціокультурних та/чи цивілізаційних середовищах в перспективі сьогодні; сукупність теоретичних, методологічних і аксіологічних настанов, які визначають особливості бачення світу людиною у різні історичні періоди; своєрідність норм і установок історично сформованих парадигм мислення та філософування та їх рецепції у синхронному вимірі; світогляді підвалини та особливості соціокультурних трансформацій зумовлених глобалізацією та їх вплив на українське суспільство; ідеали, норми і цінності метамодерного суспільства.

Вміти: обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію; застосувати набуті знання в процесі вирішення професійних завдань; аналізувати важливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя; публічно презентувати та відстоювати свою позицію та вести діалог, проявляти толерантність до інакомислення; проявляти професійну активність, орієнтуючись на ідеали, норми та цінності метамодерного суспільства.

Освітня компонента «Філософія» забезпечує цілий ряд передбачених стандартом вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», затвердженим та введеним в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1243., компетенцій та програмних результатів навчання. Серед них:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Модуль 1. Історичні типи філософування.

Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції.

Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення. Світогляд як духовно-практичний феномен. Історичні форми, структура та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Особливості історичного виникнення філософії. Природа філософського знання. Основне питання філософії. Предмет, структура та функції. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва. Специфіка східного та західного способів філософування та буття в світі. Своєрідність парадигмального підходу до історико-філософського процесу (Д. Белл, Е. Тоффлер, Ж.Ф. Ліотар, А. Кірбі).

Тема 2. Філософські пошуки мислителів Стародавнього Сходу та Давньої Греції.

Давньоіндійська філософія: моральна віддяка та її подолання. Корені індійської філософії: Веди та Упанішади. Індуїзм і його головні ідеї: карма і сансара. Буддизм: шлях звільнення від карми.

Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю. Даосизм: шлях знаходження безсмертя. Конфуціанство: ідея суспільної ієрархії. Буддизм у Китаї. Феномен чань-буддизму: активний вплив на реальність.

Поняття античної філософії. Етапи її розвитку та загальні особливості. Розвиток ідей у натурфілософських («фізичних») школах Стародавньої Греції: Мілетська школа, Анаксимен, Піфагор, Геракліт, елейці, атомізм, еволюціонізм, ноологія. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії: софісти, Сократ, Платон та Арістотель. Філософія епохи еллінізму як завершальний цикл розвитку античної філософії: школи, ідеї, представники.

Тема 3. Розвиток філософії в період Середньовіччя та добу Відродження.

Феномен середньовічної філософії, основні риси та проблема періодизації. Християнство як світоглядне підґрунтя філософії Середньовіччя. Роль християнської патристики у формуванні ідейних засад середньовічного світобачення. Провідні проблеми апологетики та патристики. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії. Арабомовна філософія Середньовіччя.

Поняття «Відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби. Романське та германське Відродження. Провідні напрями ренесансного філософування: гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія. Філософські ідеї пізнього Відродження.

Тема 4. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.

Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості розвитку філософії. Поняття гносеологізму. Протистояння раціоналізму Р. Декарта та емпіризму Ф. Бекона. Теорія пізнання Т. Гоббса та Дж. Локка. Скептицизм Д. Юма та сенсуалістські максими Дж. Берклі.

Б. Спіноза та Г. Лейбніц – тотожність і відмінність їх учень про субстанцію. Б. Паскаль та філософія Просвітництва про місце і роль людини у світі.

Місце Просвітництва в історії філософії та культури. Французьке Просвітництво. Хронологічні рамки Просвітництва. Просвітницький гуманізм. «Перські листи» Ш. Монтеск'є – перший ескіз просвітницького світогляду. Розробка соціально-політичної філософії у вченні про «дух законів». Франсуа Марі Аруе Вольтер: критика релігії і фанатизму. Антропологічні та соціально-філософські погляди К. Гельвеція. Д. Дідро і «Енциклопедія».

Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії. Іммануїл Кант – творець німецької класичної філософії. Основні ідеї І. Канта. Й.-Г. Фіхте: «Я» як діяльне начало. Ф.-В.-Й. Шеллінг: філософія тотожності. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха.

Тема 5. Основні тенденції розвитку філософії у XIX – XX ст.

Зміна парадигми філософського мислення у XIX – поч. XX ст. Поняття класичної та некласичної філософії. Марксистська парадигма людини. Вихідні ідеї філософії С. К'єркегора. Волюнтаризм А. Шопенгауера та «філософія життя» Ф. Ніцше. Ідеї розроблення «наукової філософії» у європейській філософії XIX ст.

Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у XX ст. Напрями антропологічного спрямування. Культурологічні та історіософські напрями у філософії XX ст. Релігійна філософія XX ст. Постмодернізм: передмови виникнення та основні ідеї.

Модуль 2. Актуальні філософські проблеми сьогодення.

Тема 6. Глобалізм як головний процес сучасної епохи.

Поняття і типи цивілізацій в історії суспільства (доіндустріальна, індустріальна, постіндустріальна). Передумови глобалізації. Основні напрямки глобалізації та її ризики. Е. Гіденс: вплив глобалізації на соціокультурні та політичні трансформації сьогодення. Глобалізація і демократія. Держава в процесі глобалізації. Глобалізація і глокалізація. З. Бауман: наслідки глобалізації для людини та суспільства. Глобалізація і питання нерівності. Проблема бідності. Цінності в глобальному світі.

Феномен «глобального села». Комп'ютеризація й інформатизація як основні чинники докорінної зміни ролі міста в сучасному світі. Культурні трансформації міста в контексті глобалізаційних процесів.

Тема 7. Соціально-філософська проблематика сьогодення.

Світоглядні установки Постмодерну. Крика ідеалів світського гуманізму предметне поле філософських пошуків постмодерну Антропологічні ідеали і соціальна програма Постмодерну. Паноптикум сучасного суспільства (М. Фуко). Соціально-філософська проблематика у постмодернізмі. Ж. Бодріяр: ера гіперреальності та її симулякри. Суспільство споживання та його головні проблеми. Людина в суспільстві споживання.

Загальна характеристика ліберальних теорій соціальної рівності. Теорія справедливого суспільства Дж. Роулза. Роль держави у реалізації справедливого суспільства. «Ситуація невідання» як запорука реалізації справедливості. Рівність як запорука справедливості. Теорія соціальної рівності Р. Дворкіна.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. Історичні типи філософування								
Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції.	14	4	4	6	17	1	-	16
Тема 2. Філософські пошуки мислителів Стародавнього Сходу та Давньої Греції.	14	4	4	6	18	1	1	16
Тема 3. Розвиток філософії в період Середньовіччя та добу Відродження.	14	4	4	6	18	1	1	16
Тема 4. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	14	4	4	6	18	1	1	16
Тема 5. Основні тенденції розвитку філософії у XIX – XX ст.	14	4	4	6	18	1	1	16
Разом за змістовим модулем 1	70	20	20	30	89	5	4	80
Модуль 2. Світоглядні трансформації сьогодення.								
Тема 6. Глобалізм як головний процес сучасної епохи.	25	4	4	17	16	1	1	14
Тема 7. Соціально-філософська проблематика сьогодення.	25	6	6	13	15	-	1	14
Разом за змістовим модулем 2	50	10	10	30	31	1	2	28
Усього годин	120	30	30	60	120	6	6	108

4. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія, її походження, проблематика та функції.	4
2	Філософські пошуки мислителів Стародавнього Сходу та Давньої Греції.	4
3	Розвиток філософії в період Середньовіччя та добу Відродження.	4
4	Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	4

5	Основні тенденції розвитку філософії у XIX – XX ст.	4
6	Глобалізм як головний процес сучасної епохи.	4
7	Соціально-філософська проблематика сьогодення.	6

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» («27» грудня 2019 р. протокол № 5), екзамен з філософії передбачає 2 відкриті й 10 тестових запитань у білеті.

Орієнтовні питання для підсумкової атестації

1. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення.
2. Світогляд як духовно-практичний феномен.
3. Історичні форми, структура та типологія світогляду.
4. Особливості історичного виникнення філософії.
5. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва.
6. Специфіка східного та західного способів філософування та буття в світі.
7. Своєрідність парадигмального підходу до історико-філософського процесу.
8. Давньоіндійська філософія: моральна віддяка та її подолання.
9. Індуїзм і його головні ідеї: карма і сансара.
10. Буддизм: шлях звільнення від карми.
11. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю.
12. Даосизм: шлях знаходження безсмертя.
13. Конфуціанство: ідея суспільної ієрархії. Буддизм у Китаї.
14. Поняття античної філософії.
15. Етапи її розвитку та загальні особливості.
16. Розвиток ідей у натурфілософських («фізичних») школах Стародавньої Греції.
17. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії (софісти, Сократ, Платон та Арістотель).
18. Філософія епохи Еллінізму.
19. Феномен середньовічної філософії, основні риси та проблема періодизації.
20. Християнство як світоглядне підґрунтя філософії Середньовіччя.
21. Роль християнської патристики у формуванні ідейних засад середньовічного світобачення.
22. Провідні проблеми апологетики та патристики.
23. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії.
24. Поняття «Відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби.
25. Романське та германське Відродження.
26. Провідні напрями ренесансного філософування (гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія).
27. Філософські ідеї пізнього Відродження.
28. Протистояння раціоналізму Р. Декарта та емпіризму Ф. Бекона.
29. Теорія пізнання Т. Гобса та Дж. Локка.
30. Соціально-філософські погляди Т. Гобса.
31. Скептицизм Д. Юма.
32. Сенсуалістські максими Дж. Берклі.
33. Соціально-філософське вчення Б. Спіноза.
34. Г. Лейбніц «Монадологія».
35. Місце Просвітництва в історії філософії та культури.
36. Розробка соціально-політичної філософії у вченні про «дух законів».
37. Франсуа Марі Аруе Вольтер: критика релігії і фанатизму.

38. Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоевропейської філософії.
39. Іммануїл Кант – творець німецької класичної філософії.
40. Філософія Й.-Г. Фіхте.
41. Ф.-В.-Й. Шеллінг: філософія тотожності.
42. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля.
43. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха.
44. Зміна парадигми філософського мислення у XIX – поч. XX ст.
45. Поняття класичної та некласичної філософії.
46. Марксистська парадигма людини.
47. Вихідні ідеї філософії С. К'єркегора.
48. Волонтаризм А. Шопенгауера.
49. «Філософія життя» Ф. Ніцше.
50. Розроблення «наукової філософії» у європейській філософії XIX ст.
51. Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у XX ст.
52. Постмодернізм: передмови виникнення та основні ідеї.
53. Поняття і типи цивілізацій в історії суспільства (доіндустріальна, індустріальна, постіндустріальна).
54. Основні напрямки глобалізації та її ризики.
55. Е. Гіденс: вплив глобалізації на соціокультурні та політичні трансформації сьогодення.
56. Держава в процесі глобалізації (Е.Сміт).
57. Глобалізація і глокалізація.
58. Наслідки глобалізації (З. Бауман).
59. Паноптикум сучасного суспільства (М. Фуко).
60. Ера гіперреальності та її симулякри (Ж. Бодріяр).
61. Теорія справедливого суспільства Дж. Роулза.
62. Роль держави у реалізації справедливого суспільства.
63. Теорія соціальної рівності Р. Дворкіна.

Типові приклади тестових завдань.

	Питання 1. Яка ідея є провідною у вченні стоїків? (Вкажіть один варіант відповіді)
1	байдужість до істини
2	сумнів у можливості досягнення істини
3	відчуття є єдиним джерелом пізнання
4	людина – істота соціальна
5	незворушність, відстороненість від бід і радостей буття

	Питання 2. Які основні риси філософії Середньовіччя? (Вкажіть кілька варіантів відповіді)
1	Провіденціалізм
2	Креаціонізм
3	Механістичне розуміння світу
4	Теоцентризм
5	Ототожнення справедливості із знанням

	Питання 3. Система поглядів на світ та на місце людини в світі, що визначає відношення людини до світу та до інших людей – це...
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 4. Пізнання при допомозі органів чуття – це...
--	---

	(У бланку відповідь подайте одним словом)
--	---

	Питання 5. Які риси характеризують період Відродження? (Вкажіть декілька варіантів відповіді)
1	Гуманізм
2	Антропоцентризм
3	Формування демократичних держав
4	Пантеїзм
5	Переважання у культурі церковних елементів над світськими

	Питання 6. Кого вважають засновником філософії Нового часу?
	(У бланку вкажіть прізвище)

	Питання 7. Який метод пізнання запропонував як правильний Ф.Бекон?
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 8. Засновником якого напряму філософії Нового часу є Декарт?
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 9. Хто з перелічених філософів не є екзистенціалістом? (Вкажіть кілька варіантів відповідей)
1	Ж.-П.Сартр
2	Е.Гуссерль
3	М.Хайдеггер
4	О.Конт
5	К.Ясперс

	Питання 10. Зіставте вислови з філософами, яким вони належать:		
1	Знання – це сила	а	Дж.Локк
2	Мислю, отже існую	б	Б.Спіноза
3	Людина людині вовк	в	Ф.Бекон
4	Свідомість людини при народженні – чиста дошка, на якій чуттєвий досвід залишає свої сліди	г	Т.Гоббс
5	Свобода – усвідомлена необхідність	д	Р.Декарт

	Питання 11. Представниками другого етапу позитивізму були: (Вкажіть кілька варіантів відповіді)
1	Е.Мах
2	Г.Спенсер
3	Дж.Мілль
4	Р.Авенаріус
5	О.Конт

	Питання 12. До якої філософської традиції відноситься напрям сенсуалізму? (Вкажіть один варіант відповіді)
1	Номіналізм
2	Емпіризм
3	Раціоналізм
4	Соціологізм

5	Агностицизм
---	-------------

	Питання 13. Об'єктивно реальне буття світу в часі, просторі, русі, детерміноване і пізнаване людиною – це...
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 14. Що означає термін «Просвітництво» у назві однойменного філософського періоду? (Вкажіть один варіант відповіді)
1	Відродження античних традицій
2	Ідеологічна течія, головним завданням якої була побудова вільного від соціального гноблення суспільства на засадах соціальної рівності та вільної праці
3	Ідейний рух, основу якого становила віра в розум як джерело знання і засаду щасливого життя
4	Розширення мережі загальноосвітніх шкіл в країні
5	Світогляд, який основою світу називає матерію

6. Методи навчання.

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату.

7. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» вивчення здобувачами вищої освіти дисципліни «Філософія» супроводжується

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами **на два змістові модулі**.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Проміжна атестація з філософії передбачає контрольну роботу, яка передбачає два відкритих питання з опрацьованих тем, відповідь на кожне з яких оцінюється максимально 10 балів і десять тестових питань, правильна відповідь на якій становить 1 бал.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої лабораторної роботи, теми лекційного чи практичного заняття, змістового модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни, якщо програма неформальної освіти відповідає робочій програмі дисципліни.

Рішення про зарахування знань, здобутих за програмами неформальної освіти, приймає лектор дисципліни спільно із завідувачем кафедри.

Зарахування всього навчального матеріалу дисципліни не звільняє здобувача вищої освіти від складання екзамену з цієї дисципліни.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки в НУБіП України»

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни **R** дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації **R** ат (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R** нр (до 70 балів): **R** дис = **R** нр + **R** ат

9. Методичне забезпечення.

1. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2014. 164 с.
2. Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія. Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017. 296 с.
3. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Практикум з філософії. Методичні вказівки для студентів НУБіП України ОС «Бакалавр». К.: 2020 р. 67 с.

10. Рекомендована література.

Основна:

1. Бауман. Индивидуализированное общество/Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. М.: Логос, 2005. 390 с.
2. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)/ За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 419–431.
3. Виндельбанд В. История философии [Текст] / В. Виндельбанд. К. : Ника-Центр : Вист-С, 1997. 560 с.
4. Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. В трех книгах. Спб.: Наука, 1993-1994. 352; 432; 584 с.
5. Гидденс Э. Ускользающий мир : как глобализация меняет нашу жизнь. 4 изд. М. : Весь Мир, 2004. 120 с.
6. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 228–236.
7. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох

частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 202–211.

8. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 218–228.

9. Коплстон Ф. История философии. XX век. М.: Центрполиграф, 2002. 270 с.

10. Реале Д., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997. Т. 3: Новое время (от Леонардо до Канта). [Б. м.] : [б.в.], 1996. 736 с.

11. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 1 : Античность Античность. - [Б. м.] : [б.в.], 1997. 320 с.

12. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 2 : Средневековье (От Библейского послания до Макиавелли). [Б. м.] : [б.в.], 1995. 354 с.

13. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 4 : От романтизма до наших дней. [Б. м.] : [б.и.], 1997. 880 с.

14. Русин М. Ю., Огородник І. В. та ін. Історія української філософії. Навчальний посібник. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 591 с.

15. Салій А. В. Історія філософії: навч. посіб. Полтава : Дивосвіт, 2018. 190, [1] с.

16. Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: посібник. Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2018. 581 с.

Додаткова:

1. Аренд Г. Становище людини. Л.: Літопис, 1999. 254 с.

2. Аристотель Метафізика. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 26–30.

3. Арістотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-плюс, 2002. 480 с.

4. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.

5. Бергсон А. Творческая эволюция. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 133–175.

6. Бэкон Ф. Новый Органон. Бэкон Ф. Сочинения. В 2-х т. М.: Мысль, 1991. Т. 1.

7. Валлерстайн И. После либерализма. М.: Логос, 2003. 256 с.

8. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізм. К.: Основи, 1994. С. 38–69.

9. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 403–413.

10. Возняк Т. Що є істина? Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 197–202.

11. Г'юм Д. Трактат про людську природу. К.: Всесвіт, 2004. 550 с.

12. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Л.: Літопис, 2000. 318 с.

13. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К.: Основи, 2001.

14. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. В 2 т. / Пер. з нім. К.: Юніверс, 2000. Т. 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. 464 с.

15. Гайдеггер М. Що таке метафізика?. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 74–86.

16. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 432–443.
17. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 77–89.
18. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 99–112.
19. Гегель. Феноменологія духу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 480–490.
20. Гердер Й. Мова і національна індивідуальність. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 37–46.
21. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. К.: Дух і літера, 2000. 600 с.
22. Горбач М. Філософія Памфіла Юркевича. л: Каменяр, 2007. 184 с.
23. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философии. Вопросы философии. 1986. № 3. С. 102–145.
24. Гюсле В. Практична філософія в сучасному світі. К.: Лібра, 2003. 216 с.
25. Декарт Р. Метафізичні роздуми. Міркування стосовно наук. Головні правила методу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 59–73.
26. Дерида Ж. Письмо та відмінність. К.: Основи, 2004. 602 с.
27. Дильтей В. Типи світогляду і уявлення їх у метафізичних системах. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 150–162.
28. Донцов Д. Дух нашої давнини. К.: МАУП, 2005. 568 с.
29. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. Посібник. / Упоряд. М. Тарасенко та ін. К.: Либідь, 1993. С. 379–380.
30. Дрогобич Юрий. Годы и пророчества. Х.: Факт, 2002. 288 с.
31. Иноземцев В. Расколота цивилизация. М.: AcademLa-Наука, 1999. 724 с.
32. Іларіон Київський. Слово про закон і благодать Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. Посібник. / Упоряд. М. Тарасенко та ін. К.: Либідь, 1993. С. 8–28.
33. Камю А. Бунтівна людина. Камю А. Вибрані твори. У 3-х т / Пер. з фр. Х.: Фоліо, 1997. Т. 3. Ессе. С. 181–438.
34. Камю А. Міф про Сізіфа. Есе про абсурд. Читанка з історії філософії / За ред. Г. Волинки. К.: Довіра, 1993. Кн. 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. С. 139–144.
35. Кант І. К вичному миру. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 310–330.
36. Кант І. Пролегомени ко всякой будущей метафизике, могущей появиться как наука. Антология мировой философии. М.: Мысль, 1971. Т. 3. 760 с.
37. Кант І. Критика практичного розуму. К.: Юніверс, 2004. 240 с.
38. Кассирер Э. Дослідження людини. Вступ до філософії культури. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 174–186.
39. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество, культура, [пер. Б. Верпаховского]. М.: Высшая школа экономики, 2000. 607 с.
40. Копнін П. Логіка науки чи наука логіки? Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.47–50.

41. Корет Э. Основы метафизики / Пер. с нем. К.: Тандем, 1998. 248 с.
42. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? Кримський С. Запити філософських смислів. К.: ПАРАПАН, 2003. С. 8-21.
43. Кузанский Н. Об ученом незнании. М.: Азбука-классика, 2001. 320 с.
44. Кун Т. Структура научных революций / Пер. с англ. М.: АСТ, 2001. 605 с.
45. Кьеркегор С. Болезнь к смерти. Кьеркегор С. Страх и трепет. М.: Республика, 1993. С. 251–350.
46. Левінас Е. Чи є онтологія фундаментальною?. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 141–149.
47. Липа Ю. Призначення України. Л.: Просвіта, 1992.
48. Локк Дж. Два трактати про врядування. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 561–573.
49. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 50–77.
50. Лосев А. Философия имени; Музыка как предмет логики; Диалектика мифа. Лосев А. Из ранних произведений. М.: Правда, 1990.
51. Лосев А. Эллинистически-римская эстетика. М., 2002.
52. Луман Н. Общество как социальная система. М.: Логос, 2004. 232 с.
53. Мак'явеллі Н. Державець. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 549–560.
54. Мангайм К. Ідеологія та утопія / Пер. з нім. К.: Дух і літера. 2008. 370 с.
55. Маркузе Г. Ерос і цивілізація. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 470–478.
56. Ніцше Ф. Антихристиянин або прокляття християнству. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології / За заг. ред. Г. Лозко. К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2009. С. 164–227.
57. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? М.: Наука, 1991. С. 51–192.
58. Ортега-и-Гассет Х. Бунт мас. Вибрані твори. К.: Основи, 1994. С. 15–90.
59. Ортега-и-Гассет Х. Місія Університету. Ідея Університету. Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька. Л.: Літопис, 2002. 304 с.
60. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: Аспект-пресс, 1997. 270 с.
61. Платон Держава. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 7–26.
62. Платон. Бенкет. Тімей. Читанка з історії філософії. Книга І. Філософія Стародавнього світу. К.: Довіра, 1993.
63. Платон. Діалоги / Пер. з давньогрец. К.: Основи, 1999. 395 с.
64. Попович М. Мировоззрение древних славян. К.: Наукова думка, 1985. 210 с.
65. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. К.: Основи, 1994. Т. 2. 494 с.
66. Поппер К. Логика и рост научного знания. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.265–276.
67. Потєбня О. Думка і мова. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 391–402.
68. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. Герменевтичні нариси. Генеза. 1994. № 1. С. 46–60.

69. Рікер П. Сам як інший. К.: Дух і літера, 2002. 456 с.
70. Роттердамський Е. Похвала Глупоті. Домашні бесіди. К.: Основи, 1993. С. 13–106.
71. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права. К.: Port-Royal, 2001. 583 с.
72. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. Нарис феноменологічної онтології / Пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук. К.: Основи, 2001. 835 с.
73. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 206–216.
74. Сенека Л. Моральні листа до Луцілія. К.: Основи, 1999. 603 с.
75. Сковорода Г. Діалог. Назва його – Потоп Зміїний. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. К., 2009. С. 375–390.
76. Сковорода Г. Книжечка, що називається SILENUS ALCIBIADIS, тобто ікона алківіадська ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ЗМІЙ. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології / [За заг. ред. Г. Лозко]. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2009. С. 359–375.
77. Сорокин П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 444–456.
78. Спиноза Б. Етика. Спиноза Б. Сочинения. В 2-х томах. СПб.: Наука, 1999. Т. 1. 489 с.
- В. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат / Пер. з лат. К.: Основи, 2005. 237 с.
- С. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. М.: Наука, 1987. С. 228–235.
79. Тойнбі А. Дослідження історії / Пер. з англ. К.: Основи, 1995. 608 с.
80. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. К.: Всесвіт, 2000. 480 с.
81. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. М.: АСТ, 2003. 669 с.
82. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Революционное богатство. Как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь. М.: ООО «Издательство АСТ», 569 с.
83. Українка Л. Руфін і Прісцилла. Леся Українка Зібр. творів у 12-ти томах. К., 1979. Т. 5.
84. Українка Л. Стародавня історія східних народів. Катеринослав, 1918. Репринтне видання: Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 256 с.
85. Фай Г. Всемирный переворот. Эссе о новом американском империализме / Пер. с фр. М.: Слава!, 2005. 240 с.
86. Феєрабенд П. Аналітичний показчик. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 365–376.
87. Фіхте Й. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 46–55.
88. Фюрбах Л. Фрагменти до характеристики моєї філософської біографії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 250–260.
89. Франко І. Наука і її взаємини з працюючими класами. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 290–301.
90. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. К.: Основи, 1998. 709 с.
91. Фрейд З. Я та Воно. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. п. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 293–302.
92. Фромм Е. Анатомія людської деструктивності. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009.

С. 270–279.

93. Фромм Э. Бегство от свободы. М.: Прогресс, Универс, 1995. 253 с.
94. Фуко М. Археология знания / Пер. з фр. К.: Основи, 2003. 326 с.
95. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 391–446.
96. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Полис. 1994. № 1. С. 33–48.
97. Ціцерон М. Про державу; Про закони; Про природу богів / Пер. з латин. В. Литвинова. К.: Основи, 1998. 476 с.
98. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К.: Оріє, 1992. 230 с.
99. Шаян В. Григорій Сковорода – лицар святої борні. Гамільтон, Канада, 1984.
100. Швейцер А. Культура і етика. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 609–621.
101. Шелер М. Місце людини в Космосі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 1999. С. 261–269.
102. Шопенгауер А. Свобода воли и нравственность. М.: Республика, 1992. 447 с.
103. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 587–596.
104. Юнг К.-Г. Проблема души нашего времени. М.: Академический проект, 2007. 288 с.
105. Юркевич П. Мир з ближнім як умова християнського співжиття: Докази буття Божого. Філософська і соціологічна думка. 1990. № 10.
106. Юркевич П. Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. п. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 491–501.
107. Ясперс К. Психологія світоглядів. К.: Юніверс, 2009. 464 с.
108. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М.: Республика, 1994. 527 с.
109. Бердяев М. Витоки і смисл російського комунізму. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2009. С. 444–448.
110. Беседы и суждения Конфуция. СПб.: ООО “Издательство “Кристалл”, 1999. 1120 с.
111. Мамардашвілі М. Картезіанські роздуми. К.: Стінос, 2000. 311 с.
112. Мамфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 236–239.
113. Риккерт Г. Наука о природе и наука о культуре. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 246–265.
114. Фромм Э. Искусство любить. Фромм Э. Психоанализ и религия; Искусство любить; Иметь или Быть?. К.: Ника-Центр, 1998. С. 97–186.

11. Інформаційні ресурси

Бібліотека гуглер – <https://www.gumer.info/>
Бібліотека Літ Мир – <https://www.litmir.me/bd/?b=141575>
Бібліотека Читиво – <http://chtyvo.org.ua>
Бібліотека RoyalLib.com – <https://royallib.com/>